

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄) ΔΕΥΤΕΡΑ
20 ΜΑΪΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α. Νεοτουρκικό Κίνημα
- β. Ψυχρός Πόλεμος
- γ. Συμβούλιο της Ευρώπης

(Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Α2

Να συνδυάσετε τα ονόματα των ηγετών με τα ονόματα των χωρών των οποίων ηγήθηκαν, αντιστοιχίζοντας κάθε φορά ένα γράμμα της πρώτης στήλης με έναν αριθμό της δεύτερης στήλης. (Περισσεύουν δύο ονόματα χωρών).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
α. Ρίτσαρντ Νίξον	1. Κύπρος
β. Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ	2. Νότια Αφρική
γ. Μαχάτμα Γκάντι	3. Ινδία
δ. Νέλσον Μαντέλα	4. Μεγάλη Βρετανία
ε. Γλαύκος Κληρίδης	5. Ελλάδα
	6. ΗΠΑ
	7. Αίγυπτος

(Μονάδες 10)

ΘΕΜΑ Β1

Να παρουσιάσετε:

- α) Τους κατευθυντήριους στόχους των νικητριών δυνάμεων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο Συνέδριο Ειρήνης των Παρισίων (μονάδες 4) και
- β) Το περιεχόμενο της συνθήκης των Βερσαλλιών (μονάδες 8).

(Μονάδες 12)

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν η γενικότερη σημασία:

- α) Της επικράτησης των Ελλήνων στον ελληνοϊταλικό πόλεμο (μονάδες 7) και
- β) Του ελληνογερμανικού πολέμου (μονάδες 6).

(Μονάδες 13)

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που περιέχονται στο κείμενο που σας δίνεται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τις ρυθμίσεις του Πρωτοκόλλου της Ανεξαρτησίας (22 Ιανουαρίου / 3 Φεβρουαρίου 1830) σχετικά με την εθνική ανεξαρτησία, την εδαφική έκταση και τη μορφή του πολιτεύματος στο υπό ίδρυση Ελληνικό Κράτος.

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ

[Τὸ πρωτόκολλο τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1830]

Στις 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830, ἡ Διάσκεψη τοῦ Λονδίνου, ὕστερα ἀπὸ ἀγγλικὴ πρόταση, διακήρυξε τὴν πολιτικὴ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὸ ἄρθρο 1 τοῦ πρωτοκόλλου ποὺ ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς πληρεξουσίου τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ρωσίας, Ἀμπερντην , Μονμορανσὺ Λαβάλ καὶ Λίβεν. Τὸ ἄρθρο 1 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1830 ὄριζε: «Ἡ Ἑλλὰς θέλει σχηματίσει ἓν Κράτος ἀνεξάρτητον, καὶ θέλει χαίρει ὅλα τὰ δίκαια , πολιτικά, διοικητικά καὶ ἐμπορικά, τὰ προσπεφυκότα 1 εἰς ἐντελῆ ἀνεξαρτησίαν ». [...]

Τὸ ἄρθρο 2 τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1830 ὄριζε: «... Ἡ διοριστικὴ γραμμὴ τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος, ἀρξαμένη ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀσπροποτάμου 2, θέλει ἀνατρέξει τὸν ποταμὸν αὐτὸν [...] καὶ θέλει καταλήξει εἰς τὸ ὄρος Ἀρτοτίνα , ἐξ οὗ θέλει ἀκολουθήσει τὴν [...] κορυφὴν τοῦ ὄρους Οἴτης , ἕως τὸν κόλπον τοῦ Ζητουνίου 3. [...]»

Ἡ συνοριακὴ γραμμὴ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1830 κρατᾶει ἔξω ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος μεγάλο τμήμα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος , ἰδιαίτερα τῆς δυτικῆς. [...]

Τὸ ἄρθρο 3 τοῦ πρωτοκόλλου ὄριζε: «Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει εἶναι μοναρχικὴ καὶ κληρονομικὴ κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας· θέλει ἐμπιστευθῆ εἰς ἓνα ἡγεμόνα, ὅστις [...] θέλει φέρει τὸν τίτλον Ἡγεμῶν Κυριάρχης τῆς Ἑλλάδος. [...]»

Τὸ ἄρθρο 8 τοῦ πρωτοκόλλου ὄριζε: «Ἐκάστη τῶν τριῶν Αὐλῶν φυλάττει τὴν [...] ἐξουσίαν τοῦ νὰ ἐγγυᾶται περὶ τοῦ ὅλου τῶν προηγουμένων συμβιβασμῶν καὶ ἄρθρων. Αἱ περὶ ἐγγυήσεως πράξεις, ἐὰν γενῶσι, θέλουν συνταχθῆ χωριστά. [...]»

Οἱ Δυνάμεις ἐβλεπαν στὸ πρωτόκολλο τὴν ὀριστικὴ διευθέτησι ἐνοχλητικοῦ ζητήματος. Οἱ Ἕλληνες ἀντίθετα ἐβλεπαν σ' αὐτό, καὶ ἰδιαίτερα στὸ πρῶτο ἄρθρο του, ἀπλῶς τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἐλεύθερου πολιτικοῦ βίου τοῦ Ἔθνους. Καὶ πραγματικὰ, μὲ τὸ πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου τῆς 3ης Φεβρουαρίου τοῦ 1830 τερματιζόταν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι, ἀλλὰ καὶ ἄρχιζε νὰ ὑπάρχη ἐπίσημα στὴ διεθνῆ κοινωνία τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος. Ἔτσι πραγματοποιοῦνταν κρίσιμη καμπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τομ. Β': Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι καὶ ἡ ἰδρυσι τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους (1821-1832), Ἀθήνα : Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν Α.Ε., 2 2000, σσ. 536-537.

¹ Τὰ προσπεφυκότα, δηλ. αὐτάπουαρμόζουν.

² τοῦ Ἀσπροποτάμου, δηλ. τοῦ Ἀχελώου

³ τοῦ Ζητουνίου, δηλ. τῆς Λαμίας

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην οικονομική και κοινωνική συγκυρία, όπως αυτή παρουσιάζεται στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ κατά τη δεκαετία 1920-1930.

(Μονάδες 25)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Μαζική κατανάλωση και μαζική ψυχαγωγία

Η μαζική κατανάλωση και η μαζική παραγωγή αγαθών δημιούργησαν την ευημερία της δεκαετίας του '20 [...]. Περισσότεροι άνθρωποι μπορούσαν να αγοράσουν αυτοκίνητο, μικρές ηλεκτρικές συσκευές, όπως ραδιόφωνα και φωνογράφους, καθώς και ενδύματα από συνθετικά υφάσματα, την κατασκευή των οποίων έκαναν δυνατή τα επιτεύγματα της χημείας. [...] Με τη σταδιακή επικράτηση της οκτάωρης εργασίας, όλο και περισσότερη προσοχή δινόταν στον ελεύθερο χρόνο ως μια θετική πλέον πηγή ανθρώπινης ικανοποίησης για όλους και όχι μόνο για τους πλουσίους. Τα παραθαλάσσια θέρετρα της Ευρώπης άρχισαν να γεμίζουν από παραθεριστές καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι είχαν τον χρόνο και τα μέσα να απολαμβάνουν τις διακοπές τους. Μια έκρηξη ενδιαφέροντος για το ποδόσφαιρο μεταξύ των Ευρωπαίων μπορούσε να συγκριθεί μόνο με την παράλληλη ανάπτυξη του επαγγελματικού μπίτζ -μπολ και του ποδοσφαίρου στα κολέγια των ΗΠΑ. Τεράστια στάδια άρχισαν να χτίζονται σε όλη την Ευρώπη.

F.W. Pethick Lawrence (ed.), *The Trial of the Suffragette Leaders*, στο: Noble et al., *Western Civilization. The Continuing Experiment*, τ. 2, London: Houghton Mifflin Co., 4 2005, σ. 898, στο: *Ιστορία του νεότερου και του σύγχρονου κόσμου (από το 1815 έως σήμερα)*, Γ' Γενικού Λυκείου & Δ' Εσπερινού Λυκείου Γενικής Παιδείας, Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος, 2013, σ. 98.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[Τα όρια της ευημερίας]

Η ευημερία έχει ωστόσο και τα όριά της. Πρώτα πρώτα δεν είναι καθόλου πανευρωπαϊκό φαινόμενο. Όσες χώρες αποζούν κατ' εξοχήν από τη γεωργία και την εξαγωγή αγροτικών προϊόντων υποφέρουν από τη συσσώρευση αποθεμάτων και την πτώση των τιμών που χαρακτηρίζουν αυτό τον τομέα. Η κεντρική και ανατολική Ευρώπη, απ' όπου αντλούσε προπολεμικά το υπόλοιπο τμήμα της ηπείρου το μισό των εισαγωγών του σε σιτάρι, έχει περιοριστεί στο 10% της αγοράς, εξαιτίας του αμερικανικού ανταγωνισμού. Ακόμη και στη Γαλλία, όπου η αγροτική παραγωγή προστατεύεται από υψηλούς τελωνειακούς δασμούς, οι αγρότες με δυσκολία συναγωνίζονται τα ξένα προϊόντα. Το ίδιο και στη Γερμανία, όπου οι αγρότες καταχρεώνονται και υποθηκεύουν τη γη τους (ανατολικά του Έλβα το ύψος των χρεών ξεπερνάει στα 1929 την αξία των κτημάτων σε ποσοστό 50 ως 100%).

S. Berstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ.3: Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης, 1919 έως σήμερα, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σ. 48.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1 α. Νεοτουρκικό Κίνημα: σχολ. βιβλίο σελ. 244-ορισμός και σελ. 67 «Το Νεοτουρκικό Κίνημα...χριστιανών της χώρας»

β. Ψυχρός Πόλεμος: Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δύο αντίπαλων συνασπισμών που δημιουργήθηκαν μετά το 1945 υπό την ηγεσία των δύο υπερδυνάμεων, του δυτικού συνασπισμού υπό τις Η.Π.Α. και του ανατολικού συνασπισμού υπό την Ε.Σ.Σ.Δ., σε όλη τη διάρκεια της μεταπολεμικής εποχής. Δεν εξελίχθηκε σε γενικευμένη ένοπλη σύρραξη μεταξύ τους παρά το γεγονός ότι και οι δύο διέθεταν πυρηνικά οπλοστάσια και διαμορφώθηκε μια ισορροπία του τρόμου, δηλαδή μια κατάσταση στην οποία κάθε υπερδύναμη απειλούσε την άλλη με πυρηνική καταστροφή. (σχολ. βιβλίο σελ. 140)

γ. Συμβούλιο της Ευρώπης: σχολ. βιβλίο σελ. 154 «Το Μάιο του 1949...ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

A2. α: 6 **β:** 7 **γ:** 3 **δ:** 2 **ε:** 1

(Νίξον: Η.Π.Α , Γκάντι: Ινδία, Νάσερ: Αίγυπτος, Μαντέλα: Ν. Αφρική, Κληρίδης: Κύπρος)

B.1 Κατευθυντήριοι στόχοι: σχολ. βιβλίο σελ. 85 «Κατευθυντήριοι στόχοι...διαφορετικές εθνότητες»

Η Συνθήκη των Βερσαλλιών: σχολ. βιβλίο σελ. 85 «Στη Συνθήκη ειρήνης...προς τις δυνατότητές της»

B.2 α) σχολ. βιβλίο σελ. 120 «Η επικράτηση των Ελλήνων...τουλάχιστον της Μέσης Ανατολής».

β) σχολ. βιβλίο σελ. 121 «Η σημασία της ένοπλης...ρωσικού χειμώνα».

Γ.1. σχολ. βιβλίο σελ. 31-32 «**Η νέα χώρα της Ευρώπης δεν ήταν εύκολο...τη Βρετανία, τη Γαλλία και τη Ρωσία**». Όπως εξάλλου αναφέρεται στο παράθεμα από την Ιστορία του Ελληνικού Έθνους οι μεγάλες αυτές δυνάμεις πρωτοστάτησαν στη σύμπτυξη του Πρωτοκόλλου της Ανεξαρτησίας, αφού η Διάσκεψη του Λονδίνου από την οποία προέκυψε αποτελούσε πρόταση της Αγγλίας, ενώ το 1^ο άρθρο του που αφορούσε στην ανεξαρτησία της Ελλάδας και στην εγγύηση των πολιτικών, διοικητικών και εμπορικών δικαιωμάτων της ως ανεξάρτητο κράτος έφερε την υπογραφή των πληρεξουσίων της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας, Άμπερντην, Λαβάλ και Λίβεν αντίστοιχα. «**Το καθεστώς...εθνικής της πολιτικής**» (σχολ. βιβλίο σελ. 32). Αυτή η υψηλή εποπτεία των μεγάλων δυνάμεων στη χώρα προβλέπεται, όπως τονίζεται στο παράθεμα, από το 8^ο άρθρο του Πρωτοκόλλου, αφού κάθε μια των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων διατηρεί το δικαίωμα χωριστά να εγγυάται με διπλωματικές πράξεις τους όρους του Πρωτοκόλλου.

«Η Ελλάδα περιορίστηκε...και τις Κυκλάδες» (σχολ. βιβλ. σελ. 32). Το νέο εδαφικό καθεστώς της ανεξαρτητής Ελλάδας προβλεπόταν από το 2^ο άρθρο του Πρωτοκόλλου αναφορικά με τα βόρεια σύνορά της στη Στερεά Ελλάδα. Αυτά έφταναν έως τη συνοριακή γραμμή Ασπροποτάμου (Αχελώου) Ποταμού και Ζητουνίου (Λαμίας). Δηλαδή ένα μεγάλο τμήμα της δυτικής Στερεάς Ελλάδας έμενε εκτός ελληνικού κράτους όπως επίσης «**Έμειναν εκτός...Οθωμανού σουλτάνου» (σχολ. βιβλίο σελ. 32)**

Με βάση το 3^ο άρθρο του Πρωτοκόλλου οριζόταν το πολίτευμα της χώρας το οποίο ήταν Μοναρχικό με κληρονομικό δικαίωμα διαδοχής στο θρόνο «κατά τάξιν πρωτοτοκίας». Ο δε επίσημος τίτλος του μονάρχη θα ήταν «**Ηγεμών Κυριάρχης της Ελλάδος**». «**Το πολίτευμα των Ελλήνων...αισιοδοξίας για το μέλλον» (σχολ. βιβλίο σελ. 32-33).**

Συνοψίζοντας, με αυτόν τον τρόπο έδωσαν λύση οι Δυνάμεις στο «ενοχλητικό»- όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η πηγή-ελληνικό ζήτημα και ξεκίνησε ο ανεξάρτητος βίος του τόπου.

Δ.1. Σχολ. βιβλίο σελ. 98: «Η οικονομική και κοινωνική συγκυρία...Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής».

Το δοθέν ιστορικό παράθεμα του F.W. Pethick Lawrence επικεντρώνεται στα χαρακτηριστικά της οικονομικής ευημερίας που συντελέστηκε στη δεκαετία του 1920 και συγκεκριμένα στην υπερπαραγωγή αγαθών-ειδικά βιομηχανικών, άμεσο αποτέλεσμα της ανάπτυξης των θετικών επιστημών όπως η χημεία- και στη συνακόλουθη υπερκατανάλωση.

Άμεσο επακόλουθο της οικονομικής ευημερίας ήταν, σε συνδυασμό με τη θέσπιση της οκτάωρης εργασίας, η ανάδειξη του ελεύθερου χρόνου και η αξιοποίησή του για την ανθρώπινη ψυχαγωγία ως νέα αξία. Χαρακτηριστικά είναι αυξημένη η τάση για παραθερισμό, για παρακολούθηση αγώνων ποδοσφαίρου ή μπέιζ-μπολ που ως νέες κοινωνικές συνήθειες ήταν πρωτοφανείς για την εποχή και συνετέλεσαν στην πεποίθηση των ανθρώπων ότι βίωναν μια ανεπανάληπτη ευημερία.

Σχολ. βιβλίο σελ. 99 «Παράλληλα ωστόσο...μεθόδους δημοκρατικές»

Αναφορικά με τις αρνητικές πτυχές αυτής της ευημερίας χαρακτηριστικό είναι το δεύτερο δοθέν ιστορικό παράθεμα των Berstein και Milza που αναφέρεται στη δυσπραγία του αγροτικού κόσμου την ίδια περίοδο. Έτσι επισημαίνονται η πτώση των εξαγωγών αλλά και της τιμής των αγροτικών προϊόντων τα οποία συσσωρεύονται σε αποθέματα (στοκ). Αιτία του φαινομένου ο ανταγωνισμός με τα ξένα αγροτικά προϊόντα. Παράδειγμα αποτελεί τόσο η κεντρική και ανατολική Ευρώπη που οι εξαγωγές περιορίζονται στο 10% της αγοράς (έναντι του 50% προπολεμικά), όσο και η Γαλλία παρά την πολιτική υψηλού δασμολογικού προστατευτισμού που ακολουθεί.

Χαρακτηριστική συνέπεια η υπερχρέωση των γερμανικών αγροτικών οικογενειών που αναγκάζονται να υποθηκεύσουν τη γή τους.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα θέματα των Πανελληνίων Εξετάσεων της Ιστορίας Γενικής Παιδείας απευθύνονταν και φέτος όπως και κάθε άλλη χρονιά, σε άρτια προετοιμασμένους υποψηφίους, που κατέχουν το σύνολο της εξεταστέας ύλης και είναι εξοικειωμένοι με τη μεθοδολογία ανάπτυξης απαντήσεων σε ερωτήματα κλειστού τύπου, σύντομης και ελεύθερης ανάπτυξης.

Τα ερωτήματα της Α΄ ΟΜΑΔΑΣ ήταν σαφή, αναμενόμενα και ευσύνοπτα ως προς την απάντησή τους. Μάλιστα το υποερώτημα Β2 είχε πρόσφατα ξαναζητηθεί σε Πανελλήνιες Εξετάσεις.

Τα ερωτήματα της Β΄ ΟΜΑΔΑΣ που συνοδεύονται από τα ιστορικά παραθέματα αν και ήταν σαφή, ωστόσο ήταν πιο απαιτητικά λόγω της μεγάλης έκτασης των απαντήσεων και της ανάγκης σωστής αξιοποίησης της θεωρίας αλλά και των ιστορικών πηγών.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Τ.-ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ν.